

De vondsten van Gönnersdorf

F. H. G. Engelen

Het dorp Gönnersdorf, vijftien kilometer ten noord-westen van Koblenz, ziet zijn naam voor eeuwig gevestigd in de West-Europese cultuurgeschiedenis. Dit als gevolg van recente ontdekkingen over het Magdalénien, nl. mens-, maar vooral diertekeningen, gegrift in leisteenplaten.

Dr. Gerhard Bosinski, Duits prehistoricus, hield in maart van dit jaar over deze ontdekking een lezing voor de Stichting Nederlands Museum voor Antropologie en Prehistorie te Amsterdam.

Bij de nieuwbouw van de Rheinhöhenstrasse werd deze vindplaats aan het licht gebracht, die \pm 50 meter boven het niveau van de Rijn ligt, die hier in oost-west richting stroomt. De plek, op de zuidoever van de rivier, geeft uitzicht op het bekken van Neuwied, dat als prehistorisch steppenlandschap een uitstekend jachtgebied moet zijn geweest.

Tussen twee lagen vulkanisch materiaal, de onderste afkomstig van een uitbarsting rond 16.000 voor Chr. en de bovenste van een eruptie uit het gebied van de Laacher See (\pm 9.000 voor Chr.) bevindt zich een laag löss waarin op dertig centimeter diepte de vondsten werden aangetroffen.

Het Institut für Ur- und Frühgeschichte van de universiteit te Keulen heeft de vondsten in 1970 gedurende een tiental maanden kunnen bestuderen. Hun ontstaan wordt geplaatst op ongeveer 11.000 voor Chr.

De gevonden nederzetting bestaat vermoedelijk uit tent-constructies, met doorsneden tot maximaal tien meter, langs de rand met een rij stenen en een vloer uit leisteen. Uit de determinatie van de gevonden botten blijkt dat men voornamelijk van rendieren en wilde paarden geleefd heeft, aangevuld met de wolneushoorn, vossen, hazen en vogels. Mammoet-resten waren schaars. Aan de overkant van de rivier werd in 1883 al een Magdalénien vindplaats blootgelegd, waarbij versierde gewei-spitsen en harpoenen uit rendiergewei werden gevonden.

Het meest spectaculair was echter de vondst van een aantal leisteenplaten met gegraveerde voorstellingen. Tot dusverre dacht men bij prehistorische kunst vooral aan Lascaux, Altamira e.d., samengevat onder de naam Franco-Cantabrische kunst. Het grote verschil met vorengenoemde kunstuitingen en de vondsten van Gönnersdorf is, dat het hier niet gaat om grotten en rotswand beschilderingen, maar om vlakke leisteen platen met graveringen in de steen. Door deze vondst is de kaart van prehistorische kunst uitgebreid met het Rijnland. Hoewel de meeste leisteen platen gebroken zijn, is duidelijk te concluderen dat de mammoet het talrijkste is afgebeeld, maar dat de raakheid van afbeelding en de kennis omtrent de bouw van het dier beneden de maat ligt waarmee andere dieren zijn afgebeeld. Deze andere afbeeldingen tonen wilde paarden, rendieren, herten en soms moeilijk te definiëren vormen van neushoorn, wisent, beer en oeros.

Bij de afbeeldingen van mensfiguren vindt men hoofdzakelijk gestileerde vrouwen-gestalten zonder hoofd. Tot de andere vondsten behoren graveerstiften uit kwartsiet en vuursteen en snijwerk uit mammoetivoer en rendiergewei.

Volgens de voorlopige conclusies van Dr. Brosinski, die deze opgraving leidt, is de kunst van Gönnersdorf het meest verwant aan die van Nieux en Les Combarelles. Daarmee zou deze vondst in het Magdalénien V geplaatst moeten worden.